GEMEENTE
Stadskanaal

Raadsvergadering : 26 oktober 2026

Voorstelnummer : Z-25-150855/D/26/425629

Onderwerp : **Raadsvoorstel Erfgoednota Stadskanaal**

Stadskanaal, 26 oktober 2026

Beslispunten
De 'Erfgoednota Stadskanaal' vast te stellen.

Aan de raad

Inleiding
Het Rijk heeft de bescherming van cultureel erfgoed in de Erfgoedwet (2016) en de Omgevingswet (2024) geregeld, waarbij de gemeenten verschillende wettelijke taken te vervullen hebben. In dat kader is, in opdracht van uw college, de conceptnota 'Erfgoednota Stadskanaal' opgesteld. Met het in deze nota opgenomen beleid geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke taken en wordt richting gegeven aan de wijze waarop wordt omgegaan met het behoud, de bescherming en de beleefbaarheid van het gemeentelijk erfgoed.

De opdracht voor het opstellen van deze nota is deels ontstaan vanuit een eerdere wens vanuit uw raad om te komen tot een kerkenvisie. Tijdens de voorbereiding is ervoor gekozen deze opgave te verbreden naar een integraal erfgoedbeleid. Hiermee wordt niet alleen aandacht besteed aan religieus erfgoed, maar aan het volledige spectrum van erfgoed binnen de gemeente. Daarnaast vormt de nota een uitwerking van de in 2026 vastgestelde Omgevingsvisie Stadskanaal. In deze visie is vastgelegd dat cultuurhistorische waarden, landschappen, archeologie en monumenten behouden, beschermd en beleefbaar moeten blijven als dragers van de identiteit van Stadskanaal. Het beleid sluit aan op de hierboven genoemde verantwoordelijkheden die gemeenten sinds de invoering van de Omgevingswet hebben op het gebied van erfgoedbescherming en -zorg.

De erfgoednota bestaat uit twee delen. Het eerste deel beschrijft de ontstaansgeschiedenis van Stadskanaal en de cultuurhistorische ontwikkeling van de gemeente (zie bijlage 1). Het tweede deel bevat de beleidsmatige uitwerking (zie bijlage 2). Dit deel is opgebouwd rondom vier pijlers:

1. de wettelijke taken van de gemeente;
2. het zichtbaar en beleefbaar maken van het erfgoed van Stadskanaal;
3. het ondersteunen van erfgoedeigenaren;
4. concrete en urgente casussen.

Stadskanaal kent een rijke cultuurhistorie die zichtbaar is in gebouwen, landschappen, archeologische waarden en karakteristieke structuren. Tegelijkertijd staan deze waarden onder druk door ontwikkelingen zoals gebiedsontwikkeling, transities in het landelijk gebied en verduurzamingsopgaven. Het erfgoedbeleid biedt een kader om erfgoedwaarden zorgvuldig mee te wegen bij toekomstige ontwikkelingen en richting te geven aan de gemeentelijke ambities op dit terrein.

Bij de totstandkoming van de Erfgoednota zijn verschillende betrokken partijen geraadpleegd. Daarnaast is de conceptnota op 31 augustus 2026 opiniërend behandeld in de raadscommissie. Naar aanleiding van deze behandeling en de voorafgaand gestelde technische vragen is de nota op onderdelen verduidelijkt en aangevuld. De Erfgoednota ligt nu voor ter besluitvorming. Met vaststelling van de nota wordt de beleidsrichting voor de komende jaren bepaald. De verdere uitwerking en prioritering van de voorgestelde maatregelen vindt plaats in een uitvoeringsprogramma.

Beoogd direct en langjarig effect

Beoogd direct effect
Met vaststelling van de 'Erfgoednota Stadskanaal' beschikt de gemeente over een actueel en samenhangend beleidskader voor de omgang met het erfgoed van Stadskanaal.

Beoogd langjarig effect
Op de langere termijn draagt het erfgoedbeleid eraan bij dat de gemeente invulling geeft aan haar wettelijke taken voor de bescherming van cultureel erfgoed en dat erfgoed een volwaardige plaats krijgt binnen gemeentelijke afwegingen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Door het vergroten van de kennis over het aanwezige erfgoed en het actualiseren van waarderingen ontstaat een beter inzicht in de cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente. Dit maakt het mogelijk om waardevolle gebouwen, structuren en gebieden beter te behouden en waar nodig van een beschermde status te voorzien. Het beleid draagt daarmee bij aan het versterken van de identiteit, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van Stadskanaal, zodat cultuurhistorische waarden ook voor toekomstige generaties behouden blijven.

Argumenten
1.1 De Erfgoednota biedt een samenhangend kader voor het erfgoedbeleid
De gemeente Stadskanaal heeft momenteel geen integraal erfgoedbeleid. Met de Erfgoednota worden de wettelijke taken, bestaande kaders en gemeentelijke ambities op het gebied van erfgoed samengebracht in één beleidskader. Dit geeft richting aan de wijze waarop de gemeente omgaat met het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van erfgoed en zorgt ervoor dat erfgoed integraal kan worden meegewogen bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

1.2 De Erfgoednota is tot stand gekomen met inbreng van betrokken partijen
Bij de voorbereiding van de nota zijn gesprekken gevoerd met verschillende organisaties en betrokkenen op het gebied van erfgoed. In februari 2026 zijn vertegenwoordigers van gemeentelijke vakdisciplines, erfgoedeigenaren, beheerders van religieus erfgoed en vertegenwoordigers van lokale musea, verenigingen en stichtingen betrokken. Hun inbreng is meegenomen bij het opstellen van de nota.

1.3 Met vaststelling geeft uw raad invulling aan haar kaderstellende rol
Uw raad stelt met de Erfgoednota de beleidsmatige kaders voor het gemeentelijke erfgoedbeleid voor de komende jaren vast. De conceptnota is op 31 augustus 2026 opiniërend behandeld in de raadscommissie. Voorafgaand aan deze behandeling zijn door verschillende fracties technische vragen gesteld en beantwoord. De behandeling heeft op verschillende onderdelen geleid tot verduidelijking en aanvulling van de nota. De definitieve Erfgoednota ligt nu ter vaststelling aan u voor. Een overzicht van de belangrijkste wijzigingen die naar aanleiding hiervan in de Erfgoednota zijn doorgevoerd, is als bijlage bij dit raadsvoorstel opgenomen (zie bijlage 3).

Kanttekeningen
Het erfgoedbeleid bevat ambities die niet allemaal binnen de huidige capaciteit en beschikbare middelen kunnen worden uitgevoerd.
De Erfgoednota bevat ambities voor de komende jaren. Het voorliggende document betreft een beleidsnota; de concrete uitvoering wordt nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Hierin worden prioriteiten, planning, benodigde capaciteit en financiële consequenties inzichtelijk gemaakt.

Bij de uitvoering zullen keuzes moeten worden gemaakt over prioritering, fasering en financiering. Wanneer voor de uitvoering aanvullende middelen nodig zijn, worden deze op een later moment afzonderlijk ter besluitvorming voorgelegd.

Aanpak/uitvoering/voortgang
Na vaststelling door uw raad wordt de Erfgoednota verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Hierin worden de maatregelen uit de nota vertaald naar concrete werkzaamheden, prioriteiten, planning en benodigde middelen.

Dit gebeurt in afstemming met andere gemeentelijke opgaven en waar mogelijk in aansluiting op regionale en provinciale programma's. Bij de uitwerking van deze acties wordt rekening gehouden met participatie. Eigenaren, inwoners en andere stakeholders worden betrokken bij de nadere invulling, zodat de uitvoering aansluit bij lokale behoeften en draagvlak hebben in de samenleving.

Communicatie
Voor de totstandkoming van de 'Erfgoednota Stadskanaal' zijn in februari 2026 gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van verschillende gemeentelijke vakdisciplines, erfgoedeigenaren, beheerders van religieus erfgoed en vertegenwoordigers van lokale musea, verenigingen en stichtingen. De opbrengsten uit deze gesprekken zijn betrokken bij het opstellen van de conceptnota en hebben mede richting gegeven aan de beleidskeuzes die hierin zijn opgenomen.

De conceptnota is op 31 augustus 2026 opiniërend besproken in de raadscommissie. De betrokken partijen zijn per e-mail en/of brief op de hoogte gehouden van het proces.

Na vaststelling wordt de Erfgoednota via de gebruikelijke gemeentelijke kanalen beschikbaar gesteld. De monumenteigenaren en betrokkenen worden over de vaststelling geïnformeerd.

Juridische consequenties
'Deel 2: Het erfgoedbeleid van Stadskanaal' betreft een beleidsdocument en heeft op zichzelf geen directe juridische gevolgen voor inwoners, eigenaren of andere belanghebbenden. Het beleid creëert geen rechtstreekse rechten of plichten voor derden, maar geeft richting aan de wijze waarop de gemeente invulling wil geven aan haar wettelijke taken en ambities op het gebied van erfgoed.

De bescherming van erfgoed vindt plaats op basis van bestaande wet- en regelgeving, waaronder de Omgevingswet, de Erfgoedwet, het Besluit kwaliteit leefomgeving en de Erfgoedverordening gemeente Stadskanaal 2024.

Wanneer ter uitvoering van de Erfgoednota in de toekomst bijvoorbeeld wordt overgegaan tot het aanwijzen van gemeentelijke monumenten of het opnemen van beschermende regels in het omgevingsplan, vindt daarover afzonderlijke besluitvorming plaats. Daarbij worden de daarvoor geldende procedures gevolgd en is de bijbehorende rechtsbescherming van toepassing.

Kosten, baten, dekking en subsidies
De vaststelling van de Erfgoednota heeft op zichzelf geen directe financiële consequenties. De vertaling van de ambities naar concrete projecten en maatregelen vindt plaats in een uitvoeringsprogramma. Hierin worden de benodigde capaciteit, prioritering, subsidiemogelijkheden en financiële consequenties nader uitgewerkt. Waar nodig worden deze via de reguliere planning- en controlcyclus aan het college en uw raad voorgelegd.

De uitvoering van het beleid vraagt inzet van meerdere gemeentelijke disciplines. Naast het taakveld erfgoed geldt dit onder meer voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en ruimtelijke ontwikkeling. De benodigde capaciteit en eventuele financiële gevolgen worden bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma nader inzichtelijk gemaakt.

Bij de uitvoering wordt daarnaast gekeken naar beschikbare subsidiemogelijkheden, waaronder mogelijkheden binnen het programma Erfgoed & Overheid en andere provinciale en landelijke regelingen.

Standpunt Participatieraad, commissies en/of OR
De concept-Erfgoednota is op 31 augustus 2026 opiniërend behandeld in de raadscommissie. Voorafgaand aan de behandeling zijn door verschillende fracties technische vragen gesteld. Deze zijn schriftelijk beantwoord.

Tijdens de opiniërende behandeling zijn door de fracties aandachtspunten en suggesties meegegeven. Naar aanleiding hiervan is de Erfgoednota op onderdelen verduidelijkt en aangevuld. De voorliggende versie betreft de definitieve Erfgoednota en wordt nu ter vaststelling aan uw raad aangeboden.

Bijlagen
Bijlage 1 'Erfgoednota Stadskanaal' Deel 1 'Het Verhaal van Stadskanaal'
Bijlage 2 'Erfgoednota Stadskanaal' Deel 2 'Het erfgoedbeleid van Stadskanaal'
Bijlage 3 Overzicht verwerking aandachtspunten raadscommissie

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

de heer K. Sloots
burgemeester

KB/

GEMEENTE
Stadskanaal

De raad van de gemeente Stadskanaal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 oktober 2026, nr. Z-25-150855/D/26/425629;

b e s l u i t :

De Erfgoednota Stadskanaal vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 26 oktober 2026.

De raad

mevrouw W.J. Onrust
raadsgriffier

KB/